

Projekt “DROGA DO DOMU”

Towarzystwo Przyjaciół Dzieci
Zachodniopomorski Oddział Regionalny
w Szczecinie

RAPORT

Z REALIZACJI PROJEKTU

2017/18

Projekt
“DROGA DO DOMU”
RAPORT
Z REALIZACJI PROJEKTU
2017/18

70-415 SZCZECIN, Al. Papieża Jana Pawła II 42/U9
Tel.: 91 43 45 128 - www.tpd.szczecin.pl - e-mail: zarzad@tpd.szczecin.pl

Projekt realizowany przez:
Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zachodniopomorski Oddział Regionalny w Szczecinie
w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020
współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

WOJEWÓDZKI
URZĄD PRACY
W SZCZECINIE

Spis treści

Wstęp	3
Kadra zarządzająca Projektu.	6
Kadra pedagogiczna Projektu	7
Rozdział I - Analiza pracy kadry pedagogicznej.	9
1.1 - Osiągnięcia projektowe pedagogów rodzinnych	9
1.2 - Działania podejmowane przez pedagogów rodzinnych w ramach realizacji zadań projektowych	10
1.3 - Ocena współpracy pedagogów z Instytucjami	12
Rozdział II - Edukacja i poradnictwo indywidualne	14
2.1 - Poradnictwo Indywidualne	14
2.2 - Zajęcia grupowe dla dzieci i młodzieży.	16
2.2.1 - Działania podejmowane przez socjoterapeutów podczas prowadzenia zajęć w placówkach	16
2.2.2 - Przykładowe scenariusze realizowanych zajęć socjoterapeutycznych.	17
2.2.3 - Organizacja wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci i młodzieży	18
2.3 - Warsztaty podnoszące kompetencje wychowawcze dla rodziców	18
Rozdział III - Ocena pracy kadry pedagogicznej przez beneficjentów	21
3.1 - Ocena współpracy z pedagogami rodzinnymi	21
3.2 - Ocena wpływu udziału w Projekcie na poprawę funkcjonowania rodziny.	22
3.3 - Zasadność powołania na stałe funkcji pedagoga rodzinnego przy Placówkach Wsparcia Dziennego	23
Podsumowanie	26
Notatki	28

Wstęp

„Droga do domu”

*... nie zawsze jest prosta,
nie zawsze usłana różami ...*

W latach 2017–2018 Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Zachodniopomorski Oddział Regionalny w Szczecinie realizowało nowatorski na skalę kraju Projekt pod nazwą "Droga do domu". Projekt był współfinansowany ze środków strukturalnych Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, poprzez instytucję pośredniczącą - Wojewódzki Urząd Pracy w Szczecinie. Projekt realizowany był w oparciu o dziewięć Placówek Wsparcia Dziennego - Środowiskowe Ogniska Wychowawcze TPD na terenie miasta Szczecin oraz pięć placówek na terenie miasta Koszalin. Założeniem Projektu było objęcie kompleksową opieką rodzin będących w kryzysie, borykających się z różnorodnymi problemami, przede wszystkim zagrożonych umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej lub placówkach opieki instytucjonalnej, a także umożliwienie powrotu dzieci z tych form opieki do środowiska rodzinnego. Projekt zakładał kompleksową i indywidualną formę wsparcia dla 200 rodzin. Cele i zadania pedagoga rodzinnego były tak zróżnicowane, jak zróżnicowane były rodziny objęte wsparciem.

Idea pedagoga rodzinnego jako wyodrębnionej instytucji uzupełniającej dotychczasowy system pomocy i opieki środowiskowej zrodziła się z doświadczeń środowiskowych ognisk wychowawczych Towarzystwa Przyjaciół Dzieci. Odrębność i specyfika problematyki rodziny wyznaczyły rolę i miejsce pedagoga rodzinnego jako ogniwa wyspecjalizowanej opieki i pomocy pedagogicznej. Efekty jego pracy uzależnione były od stopnia koordynacji i współpracy z różnymi służbami specjalizującymi się w niesieniu pomocy rodzinom: pedagogicznymi, psychologicznymi, społecznymi i innymi. Celem działań pedagoga rodzinnego jest tworzenie właściwych dla

prawidłowego rozwoju dziecka warunków wychowawczych i opiekuńczych już na poziomie rodziny biologicznej.

Pedagog rodzinny realizuje zadania określone w Konwencji Praw Dziecka oraz Ustawie o Wspieraniu Rodziny i Systemie Pieczy Zastępczej poprzez zawarte w ustawie działania należące do obowiązków wójta, burmistrza lub prezydenta, między innymi:

- analiza sytuacji i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie,
- wzmocnienie roli i funkcji rodziny,
- rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
- podnoszenie świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
- pomocy w integracji rodziny,
- przeciwdziałania marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
- dążenia do reintegracji rodziny,
- udzielanie pomocy dziecku przy współpracy z rodzicami poprzez Placówki Wsparcia Dziennego,
- organizacja wsparcia lub grup samopomocowych.

Ważnym aspektem pracy pedagoga rodzinnego jest to, że jego wsparcie nie podlega określonym kryteriom i nie zależy od statusu materialnego rodziny, tak jak w przypadku innych instytucji pomocowych, jak np. MOPR/MOPS. Dlatego też w ramach zadań Placówek Wsparcia Dziennego, art. 24 Ustawy o Wspieraniu Rodziny i Systemie Pieczy Zastępczej, winno być wyodrębnione stanowisko pedagoga rodzinnego na stałe i w każdej placówce podejmującej się pracy z dziećmi i młodzieżą. Jedynie kompleksowe wsparcie całej rodziny przynosi wymierne efekty.

Działania pedagogów rodzinnych wykazały, że poprawa komunikacji i relacji pomiędzy rodzicami a dziećmi oraz rodzicami a instytucjami wychowawczymi i wspierającymi rodzinę, w tym pozytywna zmiana nastawień, postaw, sposobów wyrażania emocji, poprawę więzi rodzinnych, zwiększenie umiejętności rozwiązywania problemów i konfliktów wewnątrzrodzinnych, podniesienie kultury osobistej członków rodziny, poprawa wizerunku rodziny w środowisku lokalnym, w założeniu dały

zamierzone efekty i twarde rezultaty. Do rodzin biologicznych powróciło 32 dzieci z pieczy zastępczej i instytucjonalnej oraz w stosunku do kolejnych 54 sąd wstrzymał procedurę odebrania ich rodzicom.

Pedagog rodzinny, w szczególności poprzez Placówkę Wsparcia Dziennego pomaga dziecku: w tworzeniu bezpiecznego środowiska, zwiększeniu umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach w domu i poza nim, wyrażania własnych potrzeb i problemów oraz rozbudza gotowość zwracania się o pomoc i umiejętność korzystania z niej. Połączenie działań skierowanych do dziecka i rodziców złożyło się na powodzenie tego Projektu i słuszność jego realizacji dzięki Regionalnemu Programowi Operacyjnemu Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020 współfinansowanemu ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Z dniem 31.12.2018 r. Projekt „Droga do Domu” został zakończony, jednakże z perspektywy dwóch lat pogłębionej pracy z rodziną i dziećmi wiemy, że Projekt i jego założenia okazały się przydatne i dobrze przyjęte w środowiskach lokalnych. Wobec tego oczekiwalibyśmy, aby funkcja pedagoga rodzinnego istniała dopóty, dopóki będą rodziny potrzebujące pomocy, ale to są tylko życzenia. Rzeczywistość jest taka, że zawsze będą rodziny potrzebujące pomocy, będące w kryzysie, którym należy zapewnić dodatkowe wsparcie, przynajmniej takie, jakie zostało wypracowane w ramach Projektu „Droga do Domu”, oprócz innego, które otrzymują od innych ustawowych instytucji pomocowych.

Osiągnięte rezultaty Projektu „Droga do Domu” są zbieżne z aktualnymi priorytetami Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz oczekiwaniami samorządowymi i społecznymi – ograniczanie liczby dzieci umieszczanych bądź powroty do rodzin już przebywających w pieczy zastępczej i placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Zygmunt Pyszkowski

Prezes TPD ZOR w Szczecinie

Kadra zarządzająca Projektu

Zygmunt Pyszkowski
Kierownik Projektu

SZCZECIN

Anna Wasner
Asystent Kierownika Projektu

Dorota Malińska
Specjalista d/s Finansowych

Magdalena Wilk
Koordynator Pedagogów Rodzinnych

KOSZALIN

Henryk Zabrocki
Specjalista d/s Szkoleniowych

Bartek Zabrocki
Specjalista d/s Form Wsparcia

Ewa Antoszak
Koordynator Pedagogów Rodzinnych

Kadra pedagogiczna Projektu

na terenie miasta Szczecin

PEDAGODZY RODZINNI

Jolanta Głuch

ŚOW os. Kasztanowe 85

Katarzyna Jabłecka

ŚOW ul. Światowida 93/U1

Sonia Świtalska

ŚOW ul. Pocztowa 31-33

Maria Kucharska

ŚOW ul. Rymarska 46

Anna Żołna

ŚOW ul. Potulicka 29

Kamila Dąbrowska

ŚOW ul. Ziemowita 6

Monika Miziałkowska

ŚOW ul. Kosynierów 16

Magdalena Wilk

ŚOW ul. 9 Maja 17

Kinga Lawendowska

Placówka Specjalistyczna ul. Pocztowa 31-33

SOCJOTERAPIA

Barbara Tuszyńska

ul. Światowida 93/U1; Ziemowita 6

Urszula Sowińska

ul. Rymarska 46, Kosynierów 16, os. Kasztanowe

Małgorzata Grzywacz

ul. Pocztowa 31-33; 9 Maja 17; Potulicka 29

PORADNICTWO INDYWIDUALNE

Katarzyna Jaworska-Ackiewicz

Al. Papieża Jana Pawła II 42/U9

Magdalena Wilk

Al. Papieża Jana Pawła II 42/U9

Sławomir Budner

Al. Papieża Jana Pawła II 42/U9

Kadra pedagogiczna Projektu

na terenie miasta Koszalin

PEDAGODZY RODZINNI

- Jadwiga Bukowiecka**
ŚOW „Grono” - ul. Piłsudskiego 11-15
- Beata Gidaszewska**
ŚOW „Zacisze” - ul. Ruszczyca 14
- Monika Korpowska**
ŚOW „Północ” - ul. Wańkowicza 82
- Izabela Halicka**
ŚOW „Przystań” - ul. Dworcowa 2
- Monika Musioł**
ŚOW „Horyzont” - ul. Bałtycka 2A

SOCJOTERAPIA

- Anna Lange**
Wszystkie placówki

PORADNICTWO INDYWIDUALNE

- Ewa Antoszak**
ul. Piłsudskiego 11-15

Rozdział I

Analiza pracy kadry pedagogicznej.

W ramach realizacji Projektu pedagodzy rodzinni zobowiązani byli do podejmowania działań w kierunku nawiązania współpracy z rodzinami będącymi w kryzysie, często zagrożonych umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej, bądź instytucjonalnej. Wsparciem objęto także te rodziny, które pełniły funkcję rodzin zastępczych oraz rodziny, których dzieci w chwili przyjęcia do Projektu przebywały już w pieczy zastępczej, lub innej placówce opiekuńczo-wychowawczej. Do Projektu przystępowały także rodziny, w których nie istniało powyższe zagrożenie, a problemem były inne czynniki destabilizujące funkcjonowanie rodziny i dzieci w nich żyjących, które nie eliminowane stają się w przyszłości zagrożeniem umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej bądź instytucjonalnej.

1.1 - Osiągnięcia projektowe pedagogów rodzinnych.

Poniższa tabela przedstawia wyniki dwuletniej pracy czternastu pedagogów rodzinnych funkcjonujących na terenie miasta Szczecin oraz miasta Koszalin.

	2017	2018	RAZEM
Osiągnięcia projektowe pedagogów rodzinnych			
Rodziny pozyskane do udziału w Projekcie	220	33	253
W tym ilość rodzin zastępczych	41	12	53
W tym ilość rodzin z dziećmi będących w pieczy zastępczej	-	10	10
Ilość rodzin, które z różnych przyczyn zakończyły udział w Projekcie	-	31	31
Interwencje zakończone wstrzymaniem procedury umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej, bądź instytucjonalnej	20	34	54*
Dzieci, które powróciły z pieczy zastępczej i instytucjonalnej do rodzin biologicznych na skutek działań podjętych przez pedagogów rodzinnych	22	10	32**

Tabela 1.

*) - w Szczecinie - 30, w Koszalinie - 24

**) - w Szczecinie - 27, w Koszalinie - 5

Wyniki przedstawione w powyższej tabeli wskazują, na stałe zainteresowanie Projektem, przy czym należy pamiętać, że rok 2017 był rokiem naboru rodzin do Projektu, natomiast rok 2018 to rok kontynuacji pracy z rodzinami. Założeniem Projektu było objęcie wsparciem 200 rodzin, rezultat zakładano na dwa lata. Powyższy wskaźnik osiągnięto w pierwszej połowie roku realizacji przedsięwzięcia, co wskazuje na ogromną potrzebę tego Projektu, który wychodził naprzeciw oczekiwaniom rodzin będących w kryzysie. Rok 2018 był rokiem kontynuacji pracy z rodzinami już przyjętymi do Projektu, a jednocześnie odpływu i znacznie większego przyływu nowych uczestników Projektu. Najczęstszym odstępstwem od udziału w Projekcie była zmiana miejsca zamieszkania, bądź znaczna poprawa sytuacji życiowej, co też wskazuje na celowość działań pedagogów. Zadowalającym wskaźnikiem jest **stały wzrost powrotów dzieci** z pieczy zastępczej oraz ilość procedur zakończonych wstrzymaniem umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej bądź instytucjonalnej.

1.2 - Działania podejmowane przez pedagogów rodzinnych w ramach realizacji zadań projektowych.

Poniższa tabela nakreśla obraz pracy pedagogów rodzinnych w ramach Projektu "Droga do Domu", ich poszczególne działania, liczby natomiast prezentują częstotliwość podejmowanych działań.

	2017	2018	RAZEM
Działania podejmowane przez pedagogów			
Rozmowy telefoniczne z beneficjentami	2663	3722	6385
Rozmowy telefoniczne z instytucjami	826	822	1648
Spotkania indywidualne z beneficjentami	1648	1995	3645
Działania w terenie	857	756	1613
Interwencje w instytucjach	110	115	225
Udział pedagogów w sprawach sądowych	10	5	15
Pomoc doraźna	97	147	244
Inne, w tym:			
- prowadzenie zajęć profilaktycznych			
- prowadzenie zajęć wyrównawczych			
- indywidualna praca z wychowankiem			
- organizowanie zabaw integracyjnych			
- organizowanie pikników, wycieczek			
- organizowanie warsztatów kulinarnych	400	1564	1964
- organizowanie imprez okolicznościowych			
- udział w zbiórkach żywności			
- przesłuchanie na policji			
- wydanie opinii o wychowanku			
- organizowanie wycieczek i pikników			

Tabela 2.

Z analizy liczbowej wynika, że najczęstszą formą komunikacji pedagogów z beneficjentami, były rozmowy telefoniczne. Jak wiadomo to najprostsza i najbardziej dostępna forma kontaktu, jest to również dowód na ogromne zaufanie i chęć stałej współpracy z pedagogiem jako osobą godną zaufania, Ten fakt potwierdza także duża częstotliwość spotkań indywidualnych

Podczas rozmów przeprowadzonych z pedagogami, jak również z ich doświadczenia wynika, że żadna liczba nie odda zaangażowania i więzi wytworzonych w omawianym czasie. Wsparcie podczas rozmów telefonicznych odbywało się często poza godzinami pracy pedagogów. Często też należało podejmować interwencje wieczorami oraz w święta i dni wolne od pracy.

1.3 - Ocena współpracy pedagogów z Instytucjami.

W ramach realizacji zadań projektowych, jednym z kluczowych punktów w pracy pedagogów było nawiązanie współpracy z instytucjami zajmującymi się wsparciem oraz monitorowaniem rodzin. Ważne było, aby ta współpraca układała się pomyślnie, dlatego też zapytano pedagogów o ich ocenę, a także z jakimi instytucjami udało się im taką współpracę nawiązać. Poniższa tabela zawiera analizę danych ankietowych.

	MOPR Sz-n MOPS K-lin	Kuratorzy Sądowi	Szkoły	Inne *
Ocena współpracy pedagogów z Instytucjami w 2017 r.				
Bardzo dobrze	1	2	3	18
Dobrze	10	10	11	2
Źle	1	-	-	-
Bardzo źle	1	-	-	-
Brak współpracy	1	2	-	-

Tabela 3a.

	MOPR Sz-n MOPS K-lin	Kuratorzy Sądowi	Szkoły	Inne *
Ocena współpracy pedagogów z Instytucjami w 2018 r.				
Bardzo dobrze	1	1	2	16
Dobrze	11	11	8	-
Źle	1	1	1	-
Bardzo źle	-	-	-	-
Brak współpracy	1	1	3	-

Tabela 3b.

*) - Inne, to wymienione przez pedagogów rodzinnych instytucje, z którymi nawiązali współpracę, w tym: instytucje kościelne, Schronisko dla Kobiet z Dziećmi, Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne, Poradnie Medycyny Rodzinnej, terapeuci, Policja, Ośrodek Terapii Uzależnień, PUP, MOS w Stargardzie oraz MOS w Przylesiu, pozostałe fundacje.

Analiza wyników powyższej tabeli daje obraz zadowolenia pedagogów rodzinnych ze współpracy z instytucjami zajmującymi się wsparciem i monitorowaniem rodzin. Z przeprowadzonych badań wynika, że współpraca najlepiej układała się z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie w Szczecinie / Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Koszalinie oraz z kuratorami sądowymi. Nawiązanie poprawnych relacji z wyżej wymienionymi instytucjami miało kluczowy wpływ na osiągnięcie sukcesu w realizacji Projektu. Pedagodzy wymienili także inne instytucje, których pomoc ocenili bardzo dobrze, między innymi Policję, Służbę Zdrowia, MOS oraz organizacje kościelne. To także dowód na to, iż tylko interdyscyplinarne podejście do rozwiązywania problemów z jakimi borykają się współczesne rodziny prowadzi do wymiernych efektów.

Zajęcia socjoterapeutyczne

Rozdział II

Edukacja i poradnictwo indywidualne.

2.1 - Poradnictwo Indywidualne.

W latach 2017-2018, w ramach realizacji zadań projektowych, dla potrzeb beneficjentów wprowadzono stałe, bezpłatne poradnictwo prawne, pedagogiczne oraz psychologiczne. Dostęp do specjalistów był nieograniczony, a dyżury rozplanowane tak, aby w razie potrzeby każdy mógł skorzystać. Poniższe tabele ukazują formę podejmowanych działań oraz najczęściej powtarzające się problemy osób zgłaszających się do Punktu Porad Indywidualnych

	2017	2018	RAZEM
Najczęściej powtarzające się problemy beneficjentów			
Problemy wychowawcze	108	200	308
Problemy rodzinne (rozwoły, separacje, alimenty)	2	25	27
Sprawy majątkowe (spadki, zajęcia komornicze, zadłużenia)	2	4	6
Przemoc fizyczna i psychiczna	2	4	6
Uzależnienia	3	6	9
Inne:			
- problemy z dzieckiem z ADHD,			
- problemy z dzieckiem z niepełnosprawnościami,			
- problemy zdrowotne,			
- problemy z umieszczeniem dziecka w MOS,	3	15	18
- problemy z umieszczeniem dziecka w przedszkolu,			
- problemy z przeniesieniem dziecka do innej szkoły,			

	2017	2018	RAZEM
Najczęstsze formy wsparcia			
Porada w formie rozmowy	63	150	213
Pomoc w formułowaniu pism do instytucji	10	15	25
Diagnozowanie problemu i pokierowanie do odpowiedniego specjalisty	42	100	142
Interwencje	5	10	15

Tabela 5.

Jak wynika z danych przedstawionych w powyższych tabelach tematyka problemów z jakimi zgłaszali się beneficjenci była różnorodna, często skomplikowana, wymagająca wsparcia odpowiednich specjalistów, dlatego też, w styczniu 2018 r. do naszego projektowego zespołu dołączył psycholog, który udzielił w tym czasie ok. 120 porad, w tym 20 osób objął stałą opieką psychologiczną. Problemy z jakimi najczęściej zgłaszali się beneficjenci, to uzależnienia - alkohol i hazard, zaburzone relacje małżeńskie oraz problemy emocjonalne: bezradność, zaniżona samoocena, a także problemy wychowawcze. Analizując powyższe dane można stwierdzić, że Punkt Porad Indywidualnych był bardzo ważnym elementem realizowanego Programu "Droga do Domu".

Zajęcia socjoterapeutyczne

2.2 - Zajęcia grupowe dla dzieci i młodzieży.

2.2.1 - Działania podejmowane przez socjoterapeutów podczas prowadzenia zajęć w placówkach.

We wszystkich Placówkach Wsparcia Dziennego objętych projektem, prowadzono zajęcia socjoterapeutyczne. W sesjach w ciągu 24 miesięcy udział wzięło ok. 250 dzieci. Treść poniższej tabeli ukazuje najczęstsze formy pracy z wychowankami, dane wskazują także na różnorodność zajęć, tak aby były one atrakcyjne i dostosowane do wieku i poziomu intelektualnego beneficjentów.

	2017	2018	RAZEM
Najczęstsze formy prowadzenia zajęć socjoterapeutycznych			
Zabawy terapeutyczne	800	1480	2280
Zajęcia warsztatowe	600	1060	1660
Rozmowy kierowane	74	200	274
Pogadanki	600	1150	1750
Drama	33	80	113
Inne: - rysunek terapeutyczny, - trening interpersonalny, - pantomima, - bajkoterapia, - kontrakt, - gry, - origami,	200	370	570

Tabela 6.

Zajęcia socjoterapeutyczne odbywały się cyklicznie, raz w tygodniu, we wszystkich Placówkach Wsparcia Dziennego TPD biorących udział w Projekcie. Z relacji wychowawców tychże placówek, a także z analizy list obecności wynika, że zajęcia cieszyły się dużym zainteresowaniem, zarówno wśród dzieci jak i ich rodziców. Prowadzący starali się urozmaicić sesje wprowadzając różne techniki, dzięki czemu zajęcia były atrakcyjne i stanowiły uzupełnienie dotychczasowych zajęć dydaktycznych.

2.2.2 - Przykładowe scenariusze realizowanych zajęć socjoterapeutycznych.

Temat: *Komunikacja interpersonalna.*

Przebieg zajęć:

1. Rundka powitalna,
2. Ćwiczenia i zabawy integracyjne,
3. Teatr uczuć – pantomimiczne przedstawianie uczuć, dzieci uzewnętrzniają swoje uczucia w grupie rówieśniczej,
4. Gra w skojarzenia metodą „Głuchy telefon”,
5. Rozmowa kierowana oraz pogadanka na temat barier komunikacyjnych,
6. Przećwiczenie zrozumienia przez dzieci tematu barier komunikacyjnych: „*Ja mówię, ty mówisz, a on słucha*”,
7. Rundka podsumowująca zajęcia.

Temat: „*Oto ja*” - *Wzmocnienie samooceny.*

Przebieg zajęć:

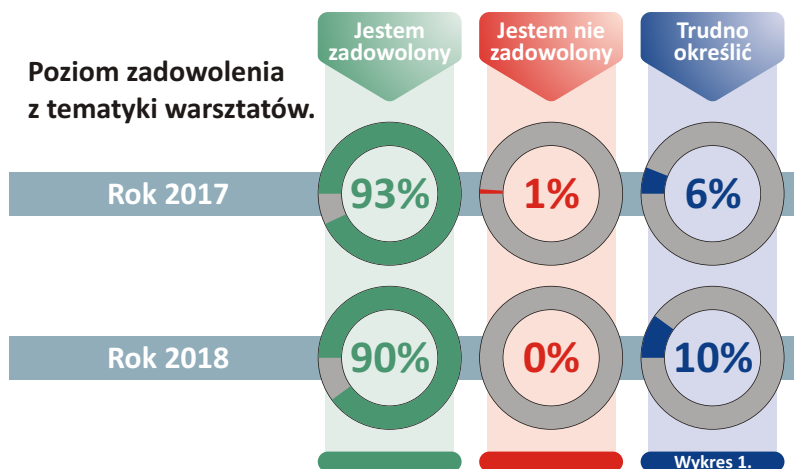
1. Rundka powitalna,
2. Ustalenie zasad,
3. Wykonanie papierowych wersji samych siebie w formie kukielki,
4. Przedstawienie za pomocą własnoręcznie wykonanej kukielki samego siebie forma przedstawienia teatralnego. Przedstawiając się dzieci odpowiadają na następujące pytania: imię, urodziny, gdzie mieszkam, szkoła (ulubiony przedmiot), osoba, która jest mi najbliższa, moje zainteresowania (w czym jestem dobry), to czego nie lubię,
5. Rundka podsumowująca.

2.2.3 - Organizacja wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci i młodzieży.

Jak wiadomo odpowiednia organizacja wypoczynku dla dzieci stanowi nieodzowny element terapii prowadzącej do poprawy funkcjonowania dziecka w szkole i w domu. Dlatego też, w ramach realizacji Projektu, zorganizowano wypoczynek w miejscu zamieszkania czyli tak zwane półkolonie oraz wypoczynek w ramach kolonii letnich. Półkolonie prowadzone były w każdej Placówce Wsparcia Dziennego, natomiast kolonie letnie odbywały się nad morzem w Łukęcinie oraz w górach w Kowarach. Łącznie z tych form skorzystało ok. 200 młodych beneficjentów.

2.3 - Warsztaty podnoszące kompetencje wychowawcze dla rodziców.

Warsztaty podnoszące kompetencje wychowawcze dla rodziców stanowiły kluczowy element w realizacji Projektu. Spotkania odbywały się cyklicznie, raz w miesiącu. Na przestrzeni dwóch lat beneficjenci uczestniczyli w 25 spotkaniach odbywających się równocześnie w Szczecinie i w Koszalinie. Wykładowcami byli specjaliści z zakresu pedagogiki, psychologii, prawa oraz seksuologii. Tematykę szkoleń dopasowano do potrzeb beneficjentów, między innymi przeprowadzono cykl zajęć dotyczących problemów wychowawczych, etapów rozwoju dziecka, prawnych aspektów życia rodzinnego, radzenia sobie ze stresem, zagrożeń w sieci oraz relacji dziecko-rodzic. Poniższy wykres przedstawia procentowy udział beneficjentów w szkoleniach. We wszystkich szkoleniach uczestniczyło 200 beneficjentów, co stanowi 100% uczestników przewidzianych w Projekcie. Jednorazowo na zajęcia stawiało się ok. 20 osób. Poniższy wykres obrazuje poziom zadowolenia z udziału w warsztatach oraz z tematyki na nich poruszanej.

Na temat zadowolenia z udziału w szkoleniach beneficjenci wypowiadali się także w ankietach ewaluacyjnych, cytaty ich wypowiedzi będą najlepszym podsumowaniem powyższego rozdziału.

„Na zajęciach odpoczywałam psychicznie i wychodziłam z domu do ludzi. Poznałam dużo ludzi, z którymi mam kontakt.”

„Dużo dowiedziałam się o rzeczach, których do końca nie wiedziałam.”

„Dzięki wsparciu jakie otrzymałam poprzez udział w Projekcie, wypełniłam wiele zadań. Byłam bardziej zmotywowana do działania. Uczestniczyłam w warsztatach, które wzbogaciły moją wiedzę.”

„Zdobycie kompetencji wychowawczych.”

„Jestem bardzo zadowolona z zajęć. Pomogło mi to w poprawieniu relacji i komunikacji z dziećmi, co korzystnie wpłynęło na ich zachowanie.”

„Dowiedziałam się na spotkaniach wielu interesujących rzeczy. Postępowanie, które uważałam za słuszne okazało się być błędnym myśleniem. Wszystkie dobre rady w wychowaniu dzieci były bardzo konkretnie argumentowane. Dzięki temu mogłam z pełnym przekonaniem zmienić wiele w zachowaniu i postępowaniu z moimi dziećmi. Ludzie prowadzący każde spotkanie wielokrotnie zadziwiali mnie wiedzą i doświadczeniem w tej dziedzinie. Również często myślałam, że takie warsztaty powinny być w większej mierze kierowane do młodych ludzi, którzy jeszcze nie mają dzieci, aby nie popełnili błędów przy wychowywaniu.”

„Poprawiłam swoją samoocenę.”

„Warsztaty, na które chodziłam bardzo mocno wpłynęły na moją wiedzę wychowawczą.”

„Zajęcia grupowe wpłynęły na poprawę funkcjonowania mojej rodziny.”

„Usprawnienie relacji rodzinnych (rodzic-dziecko), umiejętność radzenia sobie ze stresem.”

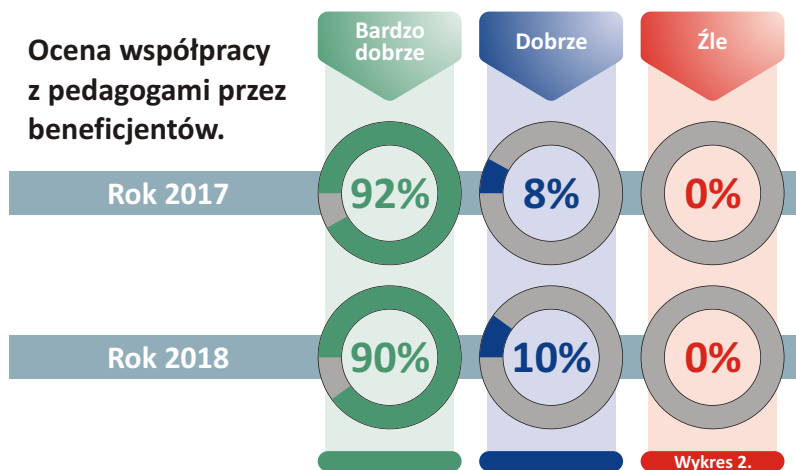
Zajęcia socjoterapeutyczne

Rozdział III

Ocena pracy kadry pedagogicznej przez beneficjentów.

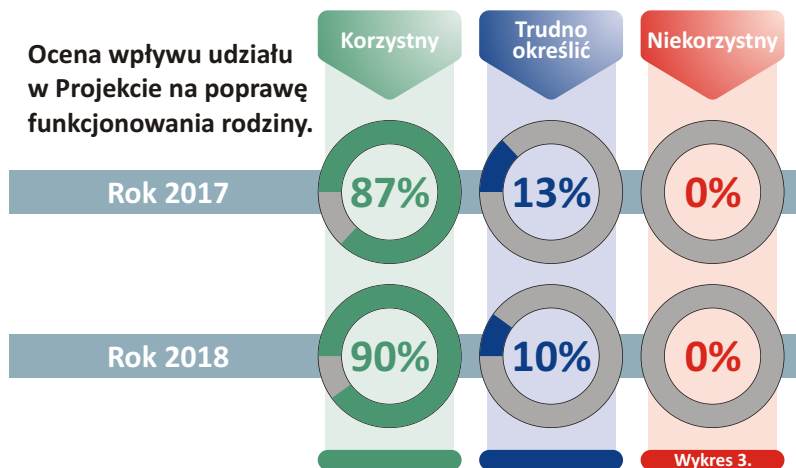
W celu ewaluacji pracy kadry pedagogicznej w ramach realizacji Projektu „Droga do Domu” przeprowadzono badania ankietowe na 112 rodzinach uczestniczących w Projekcie. Wyniki zostały przedstawione na poniższych wykresach.

3.1 - Ocena współpracy z pedagogami rodzinnymi.

Wynik procentowy w powyższym wykresie świadczy o zadowoleniu beneficjentów i w związku z tym bardzo dobrą oceną ich pracy. Ocena pracy pedagogów w roku 2018 jest zbliżona do tej sprzed roku.

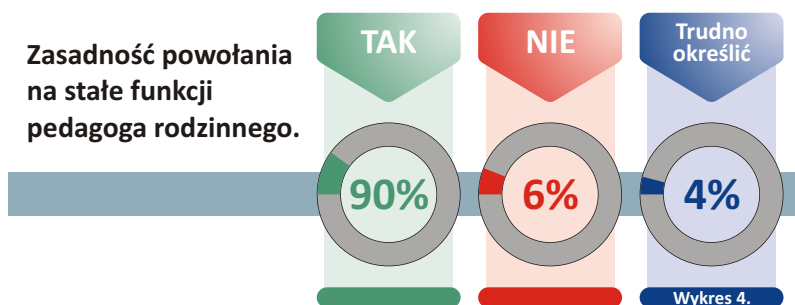
3.2 - Ocena wpływu udziału w Projekcie na poprawę funkcjonowania rodziny.

Odpowiedzi badanych jasno wskazują, że udział w przedsięwzięciach projektowych korzystnie wpłynął na funkcjonowanie ich rodzin. Około 90% jest takiego zdania, a około 10% nie potrafi tego ocenić, natomiast nikt z badanych nie ocenił w sposób negatywny współpracy z pedagogiem rodzinnym oraz wszystkich działań podejmowanych w czasie realizacji Projektu. Jak widać również na przestrzeni czasu odsetek zadowolonych nieznacznie wzrósł, co mogło być spowodowane przekonaniem się beneficjentów do idei Programu „Droga do Domu”.

3.3 - Zasadność powołania na stałe funkcji pedagoga rodzinnego przy Placówkach Wsparcia Dziennego.

Kluczowym pytaniem wieńczącym dwuletnią współpracę pedagogów rodzinnych z rodzinami było zapytanie o sens dalszej współpracy i sens powołania na stałe funkcji pedagoga rodzinnego przy Placówkach Wsparcia Dziennego jako stałej formy wsparcia rodziny.

Jak wynika z analizy odpowiedzi, 90% badanych jest zdania, że funkcja pedagoga rodzinnego jest potrzebna na stałe. Jest to również dowód na pozytywną ocenę pracy pedagogów oraz zadowolenia z rezultatów współpracy rodzin z tymi osobami. Taki wynik wskazuje także na zdobycie przez pedagogów rodzinnych zaufania i autorytetu wśród beneficjentów.

W ankiecie ewaluacyjnej, w pytaniu otwartym, poprosiliśmy beneficjentów o opisanie jak oceniają zmiany, jakie w ich rodzinach zaszły w związku z udziałem w Projekcie. Odpowiedzi, są najcenniejszym podsumowaniem tego rozdziału, a także najlepszym docenieniem pracy zespołu projektowego. Aby oddać dokładnie sens przytaczamy kilka cytatów z najciekawszych wypowiedzi.

Pytanie: „W jaki sposób udział w Projekcie wpłynął na zmiany w życiu Państwa rodziny?”

„Poprawa relacji w rodzinie, wiedza, informacja jak radzić sobie w trudnych sytuacjach wychowawczych, jak rozpoznawać potrzeby dziecka.”

„Uczestnictwo w Projekcie bardzo pozytywnie wpłynęło na życie rodzinne i stosunki międzyludzkie. Rozmowy z p. Ewą i p. Jadzią umocniły moją wartość osobistą. Dzięki ich wsparciu bardzo wytrwale dążę do celu. Każde ich dobre słowo dodawało nam otuchy. To bardzo miłe, że wychodziły poza granice swojej pracy. Widać ich kochające serca, pełne miłości i zrozumienia. Pani Agnieszka ma również serce pełne zrozumienia i uwielbienia dla mojej córki. Bardzo dziękuję, że mam tak wielkie szczęście spotkać tak cudowne kobiety w swoim życiu, a to bardzo rzadko w naszych czasach się zdarza.”

„Poprawiły się relacje w rodzinie, pomoc w wychowaniu i opiece nad dziećmi, lepsze zrozumienie dzieci i ich potrzeb.”

„Z każdym problemem mogłam się poradzić z pedagogiem. Dzieci się wyciszyły, ja zaczęłam inaczej patrzeć na życie, które nabrało sensu.”

„Pozytywnie, gdyż można porozmawiać o problemach i dowiedzieć się dużo mądrych rzeczy na temat życia w rodzinie.”

„Zdjęcie nadzoru kuratora.”

„Dzięki temu, że p. Iza ze mną rozmawiała potrafię dogadać się z dziećmi. Dzięki temu nauczyłam się mówić, nie krzyczeć, na dzieci. Rozmowa z pedagogiem w świetlicy dała mi i mojej rodzinie wsparcie i wiarę w siebie i lepsze jutro. Uspokoiliam się i wyciszyłam.”

„Mniej krzyczę na córkę, więcej z nią rozmawiam i słucham, co jest bardzo ważne. Pozwalam córce na wyrażanie swojego zdania i próbujemy dojść do porozumienia, jeśli jest ono inne niż moje.”

„Otrzymałam bardzo duże wsparcie psychiczne, wiedzę na temat własnej pracy z dzieckiem.”

„Projekt uświadomił mi, że każdego dnia moje dziecko narażone jest na niebezpieczeństwo, nie tylko na ulicy, ale także w szkole. Pomoc pedagoga rodzinnego dała ogromne wsparcie w trudnych chwilach i momentach mojego życia.”

„Współpraca z panią pedagog, jak i z innymi osobami zajmującymi się Projektem daje ogromne poczucie bezpieczeństwa. Doradztwo i wsparcie są bezcennym dobrem, jaki otrzymałam przez ten czas.”

„Nauczyłam się rozmawiać z dzieckiem, wspieram swoje dziecko w problemach. Miałam gdzie przyjść z własnymi problemami.”

„W mojej rodzinie zmieniło się to: mam lepszy kontakt z dziećmi, wspierają mnie w obowiązkach domowych, potrafię lepiej zrozumieć ich problemy, rozmawiać o tym. Dzięki spotkaniom dla rodziców spojrzałam na pewne sprawy w inny sposób.”

Podsumowanie

Biorąc pod uwagę wszystkie informacje uzyskane podczas badań ewaluacyjnych za rok 2017 i 2018 przeprowadzonych wśród kadry projektowej oraz beneficjentów można uznać, że realizacja Projektu „Droga do domu” przebiegła prawidłowo i zgodnie z założeniami. W roku 2017 w niektórych wskaźnikach osiągnięto rezultaty przewidziane na dwa lata. Już w pierwszej połowie roku do Projektu przystąpiła wymagana ilość rodzin przewidziana na cały okres trwania Projektu. Pedagodzy w swych działaniach wykazali się skutecznością, o której świadczą powroty dzieci z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych. Bardzo ważnym elementem wskazującym na sprawne działania było wstrzymanie procedur umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej bądź instytucjonalnej. Ze względu na wielowątkowość problemów beneficjentów i konieczność pracy systemowej pedagodzy nawiązali współpracę z instytucjami zajmującymi się wspieraniem rodzin, współpracowali również ze szkołami, policją, kuratorami oraz służbą zdrowia. Podczas realizacji Projektu znacznie wzrosła liczba wychowanków w Placówkach Wsparcia Dziennego.

Zajęcia socjoterapeutyczne prowadzone w każdej z placówek biorących udział w Projekcie znacząco wpłynęły na zmianę zachowania wychowanków oraz na ich samoocenę i relacje w grupie. Ogromnym zainteresowaniem cieszyły się także warsztaty dla rodziców, o czym świadczy frekwencja na zajęciach, a także uznanie wyrażone w odpowiedziach na pytania ankietowe. Beneficjenci byli zadowoleni z tematyki warsztatów oraz kompetencji osób prowadzących zajęcia.

Znaczna większość badanych jest zadowolona z przystąpienia do Projektu, zauważa efekty wspólnie podjętych działań i wyraziła chęć dalszej współpracy z pedagogiem rodzinnym oraz mieć możliwość korzystania ze wszystkich oferowanych przedsięwzięć. Na podstawie przeprowadzonych badań, mając na uwadze skuteczność pedagogów rodzinnych w udzielaniu pomocy rodzinom przeżywającym trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wobec własnych dzieci (32 powroty do rodzin biologicznych i 54 wstrzymań procedur umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej bądź instytucjonalnej - w ciągu dwóch lat) wskazuje na

konieczność wpisania do Ustawy o Wspieraniu Rodziny i Systemie Pieczy Zastępczej funkcji pedagoga rodzinnego w ramach pracy Placówki Wsparcia Dziennego jako właściwego środka do zapobiegania umieszczaniu oraz powrotu dzieci z pieczy zastępczej i instytucjonalnej.

Z dniem 01.01.2019 r. realizacja Projektu została zakończona. Ale czy tak się stało? Czy z początkiem roku zakończyły się problemy rodzin, które zgłosiły się do nas? Czy zdążyliśmy w tym czasie rozwiązać wszystkie problemy? Nie! Pedagodzy nadal są potrzebni i będą, dopóki istnieć będą rodziny potrzebujące wsparcia. Z perspektywy dwóch lat okazuje się, że funkcja pedagoga rodzinnego to strzał w dziesiątkę, dlatego też szczególnie podziękowania należą się głównemu pomysłodawcy idei, a także promotora wszelkich działań w kierunku wdrożenia tej idei w życie, **Kierownikowi Projektu**, prezesowi TPD ZOR w Szczecinie, **p. Zygmuntowi Pyszkowskiemu**. Dziękujemy również kadrcze zarządzającej Projektem oraz osobom, które wspierały nas w tym ciekawym, choć trudnym czasie.

Kwintesencją naszej pracy niech będzie zdanie napisane przez jedną z beneficjentek:

**„Współpraca z panią pedagog,
jak i z innymi osobami zajmującymi się Projektem,
daje ogromne poczucie bezpieczeństwa.
Doradztwo i wsparcie są bezcennym dobrem,
jaki otrzymałam przez ten czas.”**

Magdalena Wilk

Koordynator Pedagogów Rodzinnych
Projektu „Droga do Domu”

Projekt “DROGA DO DOMU”

realizowany przez Towarzystwo Przyjaciół Dzieci
Zachodniopomorski Oddział Regionalny w Szczecinie
w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego
Województwa Zachodniopomorskiego 2014-2020
współfinansowanego ze środków
Europejskiego Funduszu Społecznego.

70-415 SZCZECIN,
Al. Papieża Jana Pawła II 42/U9
Tel.: 91 43 45 128
www.tpd.szczecin.pl
e-mail: zarzad@tpd.szczecin.pl

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

WOJEWÓDZKI
URZĄD PRACY
W SZCZECINIE